

MÅRSLET... HER HVOR VI BOR

***Mårslet som jeg så det
med 37 tegninger
af Kaj Christensen***

Mårslet Sogns Lokalhistoriske Forening
Tegninger: Kaj Chrstensen – Teks: Hans Møller

Mårslet som jeg så det med 37 tegninger af Kaj Christensen

Udgivet 2006

Forord

Tegningerne i dette hæfte er egentlig bare lavet af lyst til at tegne lidt i dagligdagen eller måske lidt i det forfængelige håb om, at der var nogen, der syntes om dem. Det var der heldigvis, for mange har været brugt i det gamle Mårsletblad (det gule), og Hans Møller har gjort flittigt brug af dem.

Nu udkommer de samlet efter langvarigt pres fra samme hans Møller. Flere år har han talt om, at de skitser og tegninger fra Mårslet og omegn fra 80erne og 90erne faktisk var historiske. De fortalte om noget, der var, og som for store deles vedkommende er forsvundet på bare 15 – 25 år. Hårdt presset må man give ham ret. (Det har han som regel altid).

De forløbne 25 år er en relativ kort tid sådan historisk set, men for mig og de mennesker, der har boet i Mårslet i en længere årrække, er det helt klart at byen og oplandet er under stadig forandring. Huse og bygninger bliver bygget om, nye landbrugsarealer bliver til villakvarterer i et tempo, hvor de fleste har svært ved at følge med.

I vore dage med den digitale fototeknik tages tusindvis af billeder, der på sin vis kan erstatte en skitse eller tegning. Men for os, der tegner og som har fået et lille talent, er der ikke noget som en god blyantstegning af et vedkommende motiv. Det være sig fra Fanø, Bornholm eller Mårslet.

Det er en god hobby, så måske skulle man fortsætte lidt endnu.

Kaj Christensen

Mårslet

Borregårdens stuehus

Hørretvej 13

”Borregården” lå i Mårslets bymidte på vestsiden af Hørretvej. Gårdens marker lå på den anden side af vejen mellem Banevej/Langballevej og Hørretvej. Gårdejer Søren Sørensen overtog gården i 1930, og få år efter nedbrændte gårdens avlsbygninger. I stedet for at genopføre bygningerne her midt i byen blev gården flyttet ud på Borregårdens marker til Hørretvej 34 – 36.

Det gamle stuehus blev da solgt til skomager Søren Rasmussen, der lod jorden langs Hørretvej fra stuehuset til det lille anlæg foran kirken udstykke til parcelhusene i nr 9 og 11. Denne jord havde hidtil været brugt som forlystelsesplads, når omrejsende tivolier besøgte Mårslet med deres boder, karruseller og gynger.

Meget tidligt i 1800-tallet var der af Borregårdens nordligste jord blevet udskilt 2 selvstændige gårde – den ene på 20 tdr land, den anden noget mindre. Disse gårde udgør i dag industrikvarteret ved Mårslet Byvej og bebyggelsen Visbjerg Hegn.

I slutningen af 1800-tallet var der foretaget udstykning af gårdens jord syd for jernbanen mellem Hørretvej og Banevej, og i de første årtier af 1900-tallet blev der udstykket enkelte grunde nord for jernbanen til husene Hørretvej 26, 28 og 30 og til Langballevej 1 – hvoraf kun ejendommen Hørretvej 26 eksisterer i dag.

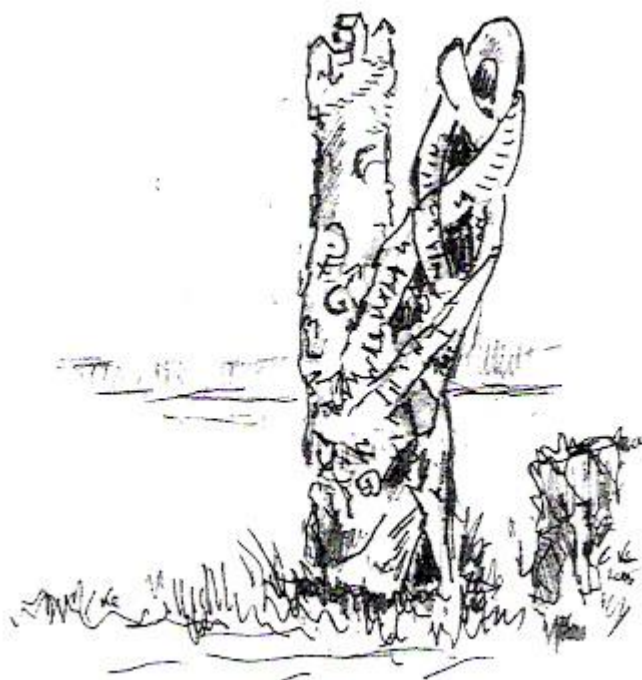
I 1955 solgtes jord til kommunen til opførelse af Mårslet Alderdomshjem (Lokalcenter Kildevang) og til byggegrundene nr 11 – 23 langs Langballevej. I 1960'erne blev resten af Borregårdens jord udstykket til bebyggelsen "Borrevænget".

Tilbage af den oprindelige gamle gård i midtbyen er kun stuehuset på en meget smal grund, der kun levner plads til en lille have i forlængelse af huset. Ejer siden 1969 er Lisbeth og Kaj Christensen, der i 2004 har lagt flot nyt stråtag på den gamle bygning.

Træskulpturen i

Mårslets bymidte

Ved Hørretvej i det lille anlæg foran kirken stod et 100 år gammelt lindetræ. Under en efterårsstorm i 2004 blæste halvdelen af det store træ omkuld. Det var meningen at resten af træet skulle fjernes, men så opstod ideen i Fællesrådet om at få trækunstneren Jørn Rønnau til at bearbejde den tilbageværende 2 meter høje tvedelte stamme med hammer, stemmejern og motorsav. Realiseringen af ideen kunne sættes i værk efter en spontan pengeindsamling, hvortil Mårslet Juletræslaug bidrog med et større beløb.

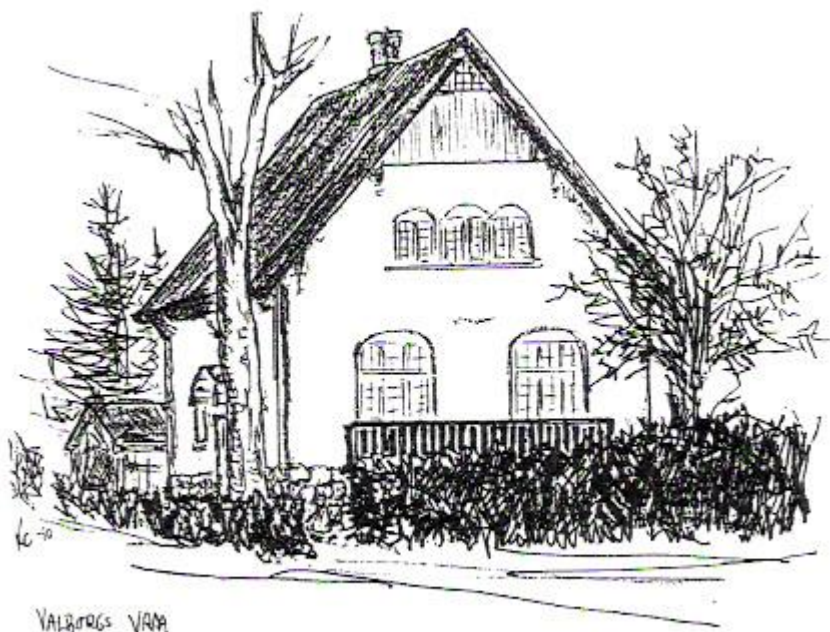

Træskulpturen er spækket med symbolsprog. Kunstneren giver ingen facitliste, men tager man sig selv tid til at betragte kunstværket, vil symboler og symbolik dukke op i overvældende grad: hjerte, pil, fjer, en nøgle og et nøglehul, symboler for mand og kvinde, spillekort, en labyrint, stjerne, et spørgsmålstegn og en slange. Også en verslinie fra "Velkommen i den grønne lund" er der blevet plads til – og det store "M" i teksten kan opfattes som symbol for "Mårslet", "Midtpunkt" eller "Mødested". Øverst på den ene gren er der udskåret byhuse belagt med guld som symbol for byen og for fællesskabet.

Jørn Rønnaus kunstværk blev indviet 21. august 2005 om en fin afslutning på den årlige firedages Mårslet Byfest.

Valborg Vraa

Ved Kirken 2

Huset er opført i 1902 af Valdemar Bille, sognepræst ved kirken 1892 – 1906. Pastorens svigerinder, præstekonen Frederikkes to ugifte søstre flyttede ind i huset og ernærede sig ved at udleje værelser og lejligheder. Huset blev navngivet "Valborg Vraa" – vist efter den af søstre, der hed Valborg.

Dyrlæge Hjørnholm boede også til leje her i huset i 1920'erne, men i 1924 købte han huset. I 1929 tilkøbte han en del af "cirkuspladsen" nedenfor huset, så grunden kom til at strække sig helt til Hørretvej. Efter Hjørnholms død i 1972 var huset en kort overgang

solgt, inden det i 1972 blev købt af Elsebet og Anders Errboe, der fortsat ejer huset. I nogle år udlejede de nogle værelser – og bl.a. den senere kendte musiker Steffen Brandt har boet her.

Bygningen er udførligt beskrevet i ”Bevaringsværdige bygninger i Århus Kommune”. Interiøret med døre, vinduer, håndtag, knager mm. Er nøjagtig, som man kan se dem i Hack Kampmanns Århus Toldbygning, der også er bygget i 1902. – Bygherre Bille brugte tidens bedste materialer, og hans hus står nøjagtig, som det blev bygget – bortset fra en terrasse mod kirkepladsen, som arkitekt Per Schmidt, Mårslet, tegnede i 1979, og et særpræget, men stilfuldt udhæng over hoveddøren, som Hjørnholm fik opsat i 1931.

Købmand Siigs hus

Obstrupvej 1

Huset er bygget ca 1890, og i de første år til ca. 1895 havde træskomand Niels Peter Andersen Rohd her en fabrikation af træsko og beskæftigede flere svende.

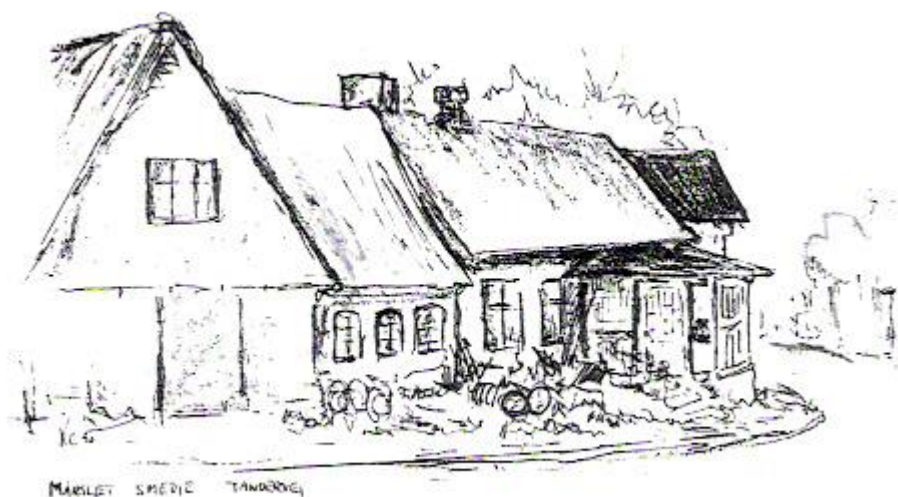

I 1903 blev der oprettet købmandshandel i huset, da købmand Laursen åbnede sin forretning. Omtrent samtidig blev der også åbnet købmandshandeler i Testrup og Hørret – muliggjort af en lempelse i købmandsloven, der førhen havde givet købstaden Århus monopol på al handel i landsbyerne udenom Århus.

I 1928 købte Vilhelm Siig købmandshandelen for 21.000 kr. Da Siig kom til Mårslet, var gader et ukendt begreb – vejen foran huset var et ælte at gå rundt i, men i 1947 blev Mårslets veje asfalterede, og der er også blevet plads til et lille fortov langs huset. Siig byggede forretningen om i 1949. I næsten 50 år drev Vilhelm Siig sin købmandsforretning. Den 31. december 1977 lukkede han Mårslets sidste købmandshandel, og huset blev solgt til privat beboelse. Selv nu så mange år senere høres huset ofte omtalt som ”Siig hus”.

Mårslet Smedje

Tandervej 8

På et meget gammelt bykort ses smedjen i Mårslet ligge syd for og meget tæt på Giber å. En landsbysmedje blev ofte anbragt tæt på vand, da der skulle bruges vand til jernets afkøling, og fordi vand i nærheden kunne redde smedjen, hvis der opstod brand. Det vides ikke, hvor længe smedjen har ligget her.

Mårslets nuværende smedje er bygget på Tandervej 8 i 1880 – smedens beboelseshus, der er bygget sammen med smedjen, er fra 1910. Siden 1932 har far, søn og sønnesøn – Edvard, Tage og Carsten Sørensen – været ejere af Mårslet Smedje.

Gartneriet Birkedal

Gl Bedervej 9

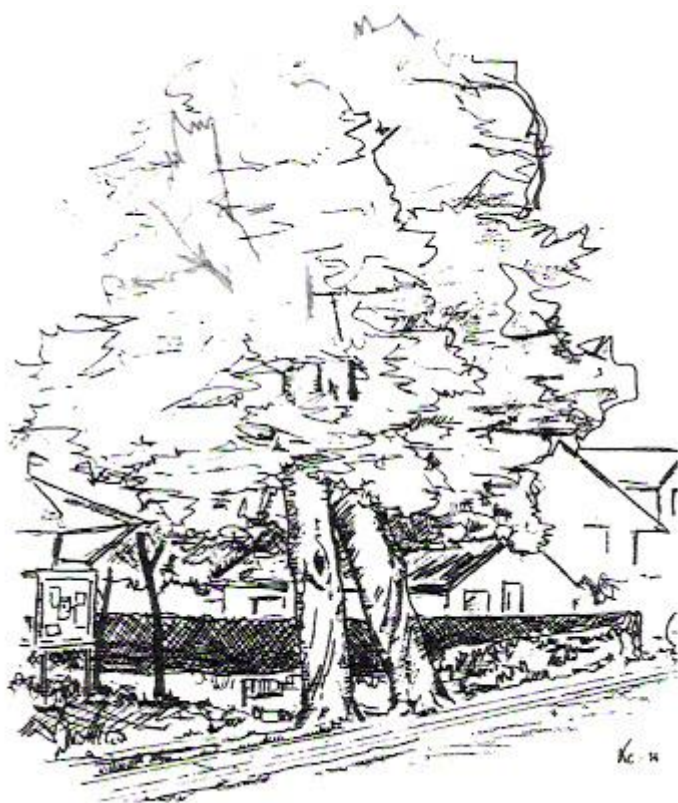

Gartneriet er grundlagt i 1901 på godt 2 ha landbrugsjord fra 4 små husmandsparceller. Huset er fra 1906 – samme år som gartner Morten Holm købte gartneriet og startede sit handelsgartneri med hjemmesalg – bestilt frugt, grønt og blomster blev bragt ud til kunden af gartnerens børn. På gartnerjorden var der opført 10 drivhuse.

Sønnen Johannes Holm, der var organist ved Mårslet kirke 1936 – 75, var både gartneruddannet og læreruddannet, og han overtog hus og gartneri ved Morten Holms død i 1948. Gartneriet blev købt i 1954 af svogeren, gartner Johannes Rosendal, der var gift med Morten Holms datter Rosa, og Rosendals ældste søn, Johannes Rosendal, forpagtede gartneriet frem til 1973, hvorefter gartneriet ophørte. Selve huset blev overtaget af Carsten, en anden af Johannes Rosendals sønner, der fortsat ejer det. En kort overgang har der her været autoværksted.

Gartnerjorden blev købt af kommunen, og her har TMGs tennisafdeling i dag klubhus og tennisbaner.

Bomgårdens kastanietræer

På hver side af gangstien, der fra Hørretvej fører op til butikstorvet, står et stort kastanietræ. Begge træer er plantet her i 1896 ved indgangen til gården ”Bomgårdens” have, og de fik lov at blive stående, da gården som sognerådet havde købt i 1968, blev brudt ned i 1974 af Århus Kommune for at give plads til et nyt butikstorv med tilhørende parkeringspladser.

Bomgården var en firelænget gård med den ene af længerne liggende langs med og tæt på Hørretvej. Hvor OK-tankens i dag ligger, var gårdens gårdsplads. – I 1890 blev der skilt 10 tdr land fra Bomgården til gården ”Hovvang”, Langballevej 184. I de første årtier af 1900-tallet blev der udstykket til 2 byggegrunde på Langballevej 12 og 14. Resten af Bomgårdens marker blev i 1970'erne udstykket og bebygget med kvartererne Langballevej 16 – 84 og Langballevej 16 – 84 og Langballevej 16 – 84.

Det var gårdejer Mads Peter Pedersen, der i 1896 havde plantet kastanietræerne, da han og hans kone Maries førstefødte, datteren Agnethe, kom til verden. Når det skal være helt rigtigt, så er det ene træ et par år yngre end det andet, da det måtte fornyes, idet en løbsk hestevogn læsset med grise ødelagde det først plantede træ.

Mårslet Borgerhus

Banevej 2

Bygningen er fra 1885. Den har rummet skolestuer, kæmnerkontor og siden 1972 Mårslet Borgerhus. Da Mårslet skole i 1885 tog bygningen i brug, var der i hver ende af huset indrettet en skolestue. I midten lå lærerens stuer. Der var to store indgangsdøre i facaden mod vest – den ene til skolestuen mod syd og den anden til privatboligen, hvorfra der fra forstuen var indgang til den nordlige skolestue, der dog til at begynde med ikke var i brug om dagen, men som nogle vintre brugtes til aftenkursus.

Den tredje indgangsdør, der ses på tegningen, kom til en halv snes år senere, da der blev bygget en lejlighed til mod nord til en nyansat andenlærer, der var gift. Denne bolig blev bygget, hvor skolebørnene havde legeplads. Legepladsen blev så flyttet om til østsiden af huset, og de to indgangsdøre i østfacaden blev da lavet, så børnene nu kom ind i skolen fra den nye legeplads.

Skolebygningen fra 1885 fungerede som skole til 1931, da den første del af vor nuværende skole mellem Testrupvej og Obstrupvej blev bygget, I årene derefter blev bygningen brugt til kommunkontor, og der blev indrettet en bolig for kæmneren.

Ved kommunesammenlægningen i 1970 var der i storkommunen ikke længere brug for bygningen til offentlige formål, og en kreds af Mårslet-borgere tog da initiativ til at bygningen kunne blive et borgerhus – og som sådan kender vi det i dag.

I 1978 lejede kommunen den sydligste del af Borgerhuset og oprettede her børnehaven ”Valnødden”. I 1989/90, da børnehaven havde for lidt plads, blev vinkelbygningen, der ses på den nederste tegning, bygget til.

Stationsbygningen

Banevej 10

19. juni 1884 holdt Odderbanens tog første gang ved perronen ved den nybyggede stationsbygning i Mårslet. Dengang afgik der fra Mårslet tre daglige tog i hver retning. I dag passerer på hverdage mere end 60 tog stationsbygningen.

Fra 1884 til midt i 1900-tallet var stationen bemandet med en stationsforstander og flere ansatte jernbanefolk. Til stationen hørte et pakhuis, der lå, hvor der i dag er cykelparkering. Hvor i dag perron 2 er, var der kvægfolde og svinestalde, hvor køer og svin blev samlet, inden de med tog blev sendt til slagteriet. Det myldrede af liv på stationen, hvor også byens postekspedition holdt til indtil 1995. – I 1884 var der også blevet anlagt en stationskro på Banevej overfor stationen. I 1911 blev kroen købt af Peter

Kristiansen, og ændret til Mårslet Afholdshotel. Hotellet var, indtil det nedbrændte i 1969, byens samlingssted. Her afholdtes fester, baller, foredrag og møder, ja alt, hvad man samledes til i Mårslet.

I dag, da togene fjernbetjenes fra Odder, har Odderbanen ikke brug for stationsbygningen, der derfor er solgt og nu bruges til forretninger og til beboelse.

Lokalcenter Kildevang

Langballevej 3,5 og 7

Mårslet Alderdomshjem blev opført i 1955 på en grund, som sognerådet købte af Borregårdens ejer. Efter flere om- og tilbygninger opnåede det gamle plejehjem i 1992 status af lokalcenter, - ”Lokalcenter Kildevang”.

På tegningen ses den sidste tilbygning på Kildevang – den nye fløj, der blev indviet i 2002, med topmoderne boliger til 18 ældre.

Samtidig blev Kildevangs ældste bygning fra 1955 renoveret, og her i de gamle omgivelser er der skabt 6 store og gode værelser indrettet med toilet og bad.

Den nye plejehjemsafdeling er i to etager og med gange forbundet til den gamle bygning. De 24 boliger er fordelt med 12 i stueetagen, der kaldes "Kilden", og 12 på førstesalen, der har fået navnet "Kvisten". Både Kilden og Kvisten har egne køkkener med spisestue.

Ud over de nævnte 24 plejeboliger råder Lokalcenter Kildevang i dag over 8 beskyttede boliger og de 6 blokke med 25 ældreboliger, i alt 57 veludstyrede og helt moderne boliger – imod de 19 små værelser, som det hele startede med i 1955.

Einer Mortensens hus

Obstrupvej 7

Huset er fra 1929 – opført af gartner Einer Mortensen. Her boede han og herfra styrede han sit store gartneri, der lå langs Testrupvej overfor skolen. Einer Mortensen var ugift. Kathrine og Daniel Steffensen, en familie med børn, boede samtidig i mange år i huset og bestyrede det for ham. På øverste etage boede de ansatte på gartneriet.

Gartneriet var grundlagt af Einer Mortensen i 1927. Hans far, der var slagter, ejede en lille nu nedrevet ejendom, der lå hvor i dag Testrupvej udmunder i Obstrupvej, og det må formodes at sønnen i de første 2 år har drevet gartneriet derfra.

Gartneriet lå på stiv lerjord under gode læforhold. Det blev drevet som handelsgartneri og havde 12 store drivhuse, der lå side om side langs Testrupvej, og 50 mistbænke – i alt 1300 m² under glas. Produktionen i 1936 var på 7500 kg tomater, 7000 agurker, 6000 blomkål, 2 kg agurkefrø, 5 kg tomatfrø, 4-500 cyclamen, 2500 chrysantemum, 4- 500 hortensier og 200 cinerarier. Desuden var der to ferskentræer i hus, 180 roser til snit, 174 ha med jordbær mm – Gartneriet var kendt for at have tiltrukket en bronzefarvet chrysantemum med navn ”Miss Lilian”.

Efter Einer Mortensens død ophørte gartneriet, og huset stod tomt indtil en ungdomsklub fik lokaler i det. På grund af beliggenheden ved Giberåen kaldte de unge stedet ”Riverside”. Ungdomsklubbens tid i huset blev kort – det var for upraktisk til formålet, og i stedet blev det gule hus Midgård” bygget på Testrupvej 1, og her har MUK holdt til siden.

Huset Obstrupvej 7 blev i 1994 købt af Kirsten Tolstrup, der herfra driver sin advokatvirksomhed.

Mårslet Børnehjem

Testrupvej 6

I dag er det ”Mårslet Fritidsklub”, der holder til i det gule hus på Testrupvej ved indkørslen til skolegården. Tidligere har huset været bolig for skolens pedel, og skolen har også haft det indrettet med klasseværelser. Men husets egentlige formål, da det blev bygget i 1888, var at være et hjem for børn, der af den ene eller den anden grund ikke kunne få deres opvækst hjemme hos deres forældre, men på et børnehjem – Mårslet Børnehjem.

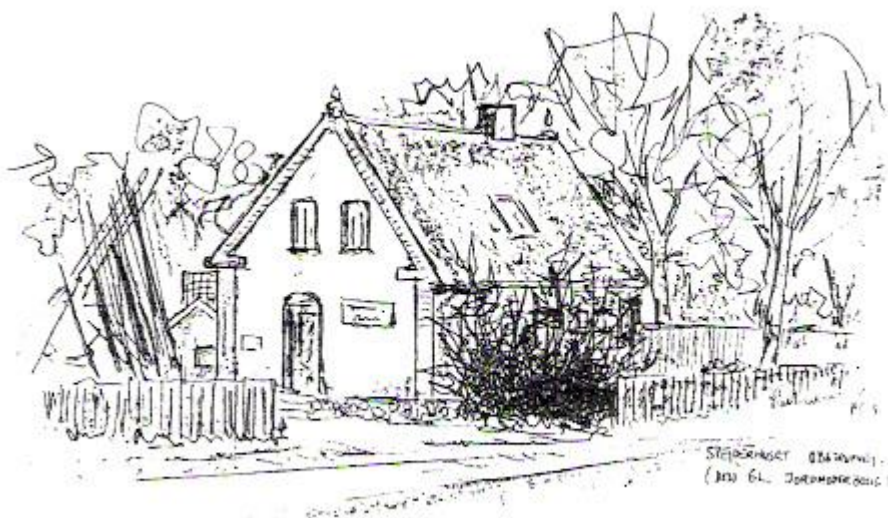

Det var den kreds af Testrupborgere, som året før havde stået for oprettelsen af Testrup Friskole, der tog initiativ til bygning af børnehjemmet. Pengene til husets opførelse blev skaffet ved en indsamling i sognet.

Mårslet Børnehjem eksisterede i 50 år fra 1888 til 1938 og blev i de fleste af årene ledet af diakonisse Marianne Jensen – søster Marianne som man kaldte hende i Mårslet, og mor som hjemmets børn altid kaldte hende. Børnehjemmet var normeret til 12 børn, men der boede tit mange flere. Børnene var i alderen 2 – 13 år.

Spejderhuset

Obstrupvej 6

Byens jordemoder havde bolig i huset i mere end 50 år. En kort tid var huset ”lægehus”, derefter lærerbolig, klasseværelse for skolen, klublokaler for Mårslets første ungdomsklub og samtidig en dag om ugen legestue for sognets mindste.

I 1970 blev huset overdraget til KFUM- og K- spejderne, der her i spejderhuset holder deres møder og sammenkomster.

Testrup Købmandshandel

Tingskovvej 2

Huset på hjørnet af Tingskovvej og Testrupvej er bygget af Johannes Rasmussen. Ved folketællingen i 1901 boede han her sammen med sin kone og fire børn. Johannes Rasmussen havde en høkerhandel i huset – kun småhandel med begrænset vareudbud, fordi det på det tidspunkt ikke var tilladt at drive handel i et ”bælte” på 1½ mil uden om Århus.

Høkerhandelen kunne familien ikke leve af, så Johannes Rasmussen var også skomager, og så byggede han violiner.

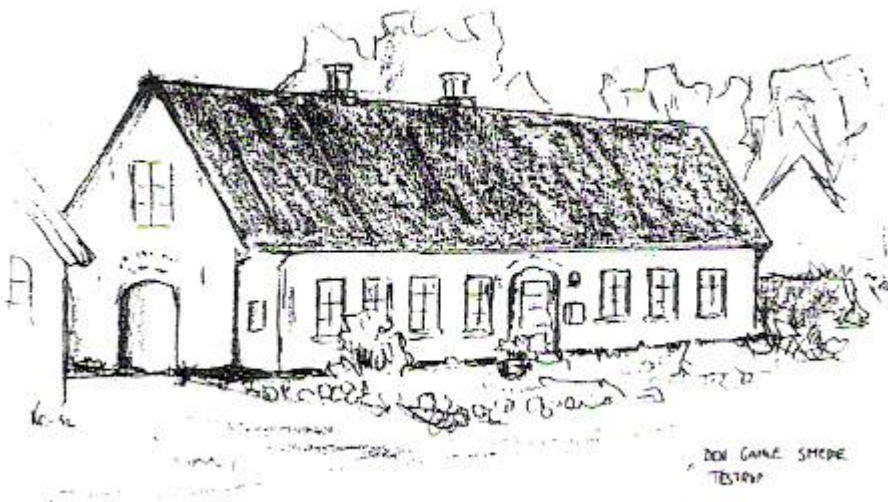
Da det efter 1903 blev tilladt med handel i landsbyerne, kunne varesortimentet udvides, og herved opstod ”Testrup Købmandshandel”. Butikken blev på et tidspunkt solgt til en købmand, der ikke magtede at drive den, hvorefter den blev overtaget af indkøbsringen ”Danske Købmænd”, som i 1934 solgte købmandshandelen til Viggo Riis, der ejede den i de næste 46 år.

Det var grethe Riis, der passede butikken, mens Viggo kørte landtur med varer, passede sit Albani-depot og en masse andre gøremål, der helt fyldte hans hverdag. – Siden 1980 har datteren Søs – Inga Benedikte – været ejer af Testrup Købmandshandel, der i dag som i forældrenes tid er lagt an på handel med elever fra Højskolen. Som det var i 1901, kan der heller ikke i dag leves af at være købmand i Testrup, men man må håbe at butikken kan bevares, for uden Testrup Købmandshandel ville landsbyen Testrup ikke være Testrup.

Testrup Smedje

Testrupvej 117

Landsbysmeden boede og havde sit værksted i dette gamle Testruphus. Den første kendte smed i huset var Rasmus Jensen, der ejede smedjen i 1787. En senere smed, Jens Sørensen, solgte i 1861 for 400 daler sin smedje til 7 gårdmænd i Testrup, som derefter ansatte en smed, og de ejede stedet frem til 1918.

I 1896 nedbrændte smedjen. Genboen, højskoleforstander Jens Nørregaard, ville gerne have købt brandtomten, men de 7 gårdejere ville ikke sælge og lod smedehuset bygge op igen.

I 1915 antog bønderne Niels Anton Nielsen som ny landsbysmed. Smedeværkstedet lå dengang i den østre ende af huset, mens resten af smedehuset var til beboelse. I 1918 solgte gårdejerne huset til smeden, der byggede et selvstændigt hus til smedjen og derefter indrettede hele huset til beboelse.

Smed Niels Anton Nielsen blev den sidste smed i Testrup. Ved hans død i 1957 blev smedehuset købt til aftægtsbolig for Laurits Peter Rasmussen og hans kone Anne Julie fra Testrup Østergård. Efter deres død solgtes huset i 1981 til dets nuværende ejere Margit og Frank Olesen, der moderniserede huset, malede det gult og satte årstallene 1787 – 1957 på gavlen – den årrække, der havde boet smede i huset. Smedjen fra 1918, der var ved at falde sammen blev brudt ned i 1983.

Den gamle landsbysmedje lyser i dag op i landsbygaden, og på jorden bag huset har Margit og Frank Olesen anlagt en pragtfuld eventyrhave.

Richards hus

Hørretvej 30

Huset findes ikke mere. I 1990 måtte det vige for Lokalcenter Kildevangs gule ældreboliger langs Hørretvej. Det var murer og mejerist Johannes Jensen, Hørretvej 29, der i 1930'erne byggede de to huse på Hørretvej 28 og 30 til sine to sønner Per, der var mejerist, og Erik, der var murer. Per var gift, så til ham blev der i nr 28 bygget en bungalow. Broderen Erik Bækkelund Jensen var ugift og behøvede derfor ikke et stort hus – man kunne jo altid bygge til, hvis det senere blev nødvendigt.

Men der blev aldrig bygget til det lille ”dukkehus” i den store have på Hørretvej 30. Sidste beboer i huset, inden det blev revet ned, var Richard Andersen, der også var ugift. Huset kaldtes, mens han boede her, aldrig andet end Richards hus.

Hørretvej 67/Hørretløkken 50

Tilbage trukket fra Hørretvej lå den tidligere landbrugsejendom, der med en tilbygning og et nyt rørtag på huset i 1977 er forandret til en moderne attraktiv beboelse.

Landmand Frans Andersen og hans kone Sofie drev husmandsstedet fra 1895 – 1942, hvorefter sønnen, tømrer Viggo Andersen, overtog det. Han solgte i 1947 til gartner Erling Pedersen, der havde gartneri her indtil 1965, da landbrugsjorden blev skilt fra huset, som blev solgt til Else Marie og Hartvig Hulemose.

Den tidligere grusvej, der førte ind til huset, var én af Mårslets gamle veje – epidemivejen, der førte frem til epidemikirkegården, der under krigen i 1849 var blevet anlagt i et hjørne af præstegårdsjorden, hvor denne stødte op til Tranbjerggårdens jorder.

Da jorden med epidemikirkegården i 1897 solgtes til Møllegårdens ejer, kom vejen ud af brug og var derfor udelukkende adgangsvej til huset.

Ved anlæggelse af Hørretløkken-kvarteret blev vejen op til huset fjernet samtidig med, at den nye vej Hørretløkken blev anlagt fra rundkørslen ved Hørretvej. Fra den nye vej blev der nu adgang til huset, og husets adresse blev ændret fra Hørretvej 67 til Hørretløkken 50.

Alfred Andersens gård

Hørretvej 66

Ved etableringen af rundkørslen ved Hørretvejen blev indkørslen til gården flyttet og er i dag fra industrikvarteret ved Mårslet Byvej.

Tidligt i 1800-tallet blev gården sammen med en anden mindre gård, der i dag udgør boligområdet "Visbjerg Hegn", udstykket fra den nordligste del af Borregårdens jord. Gårdens bygninger nedbrændte i 1860 og blev da genopført som en vinkelbygning, hvor der senere er bygget til.

Alfred Møller Andersen overtog gården i 1944 efter forældrene, der havde ejet den siden 1904. Gården var på 20 tdr. Land, og besætningen bestod af to belgiske heste, 10 køer, 8 ungkreaturer samt årlig 15 svin.

I 1950erne købte Alfred Andersen 4-5 tdr. Land jord til fra to af de små husmandsbrug ved Hørretløkkevej. I 1975 solgtes 10 tdr. Land af gårdens jord til Århus Kommune, og denne jord blev udstykket til industrigrunde. Samtidig byggede Alfred Andersen nyt stuehus – parcelhuset Hørretvej 68. I 1995 solgtes resten af gårdens jord til Tranbjerggården. Det nye stuehus og gårdens bygninger solgtes til beboelse efter Alfred Andersens død i 1998.

Marius` hus

Hørretvej 69

Astrid og Marius Rasmussen havde været gift et par år, da de købte den trekantede byggegrund på spidsen mellem Hørretvej og Jelshøjvej. Prisen for jorden var 1.000 kroner. I 1951 opførte de huset. Det kostede dengang 22.000 kr. I byggeomkostninger og var vist et af de sidste huse, der blev givet billige statslån til. Husets wc lå i kælderen, og da der 20 år senere blev indrettet nyt wc på førstesalen, kostede det lige så meget som det havde kostet at bygge huset. – Tegningen af huset er set fra Jelshøjvej. Husene, der ses til venstre på tegningen, er Alfred Andersens gård på Hørretvej 66.

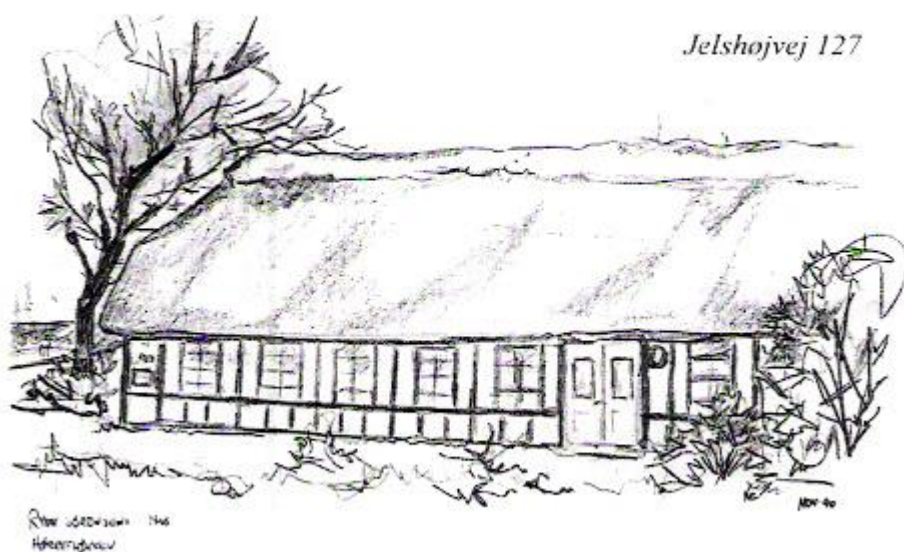
Marius var kendt som ”GartnerMarius”. Han havde været på en planteskole på Fyn, og i 10 år var han ansat på Rolskovs planteskole i Tingskoven. Også at være karl på en gård og arbejdsmand på Testrup Teglværk nåede han, inden han begyndte at køre rundt og sælge grøntsager og frø ved byens huse. På sine ældre dage arbejdede han hjemme i husets kælder med binding af halmkranse. Stakke af halm blev efter høst samlet ved huset – det var til vinterens arbejde med binding af bundkranse, der blev solgt til blomsterhandlere til videre dekoration.

Godt 50 år fik Astrid og Marius Rasmussen i huset. Astrid fik bolig på Kildevang, og da Marius døde blev huset solgt.

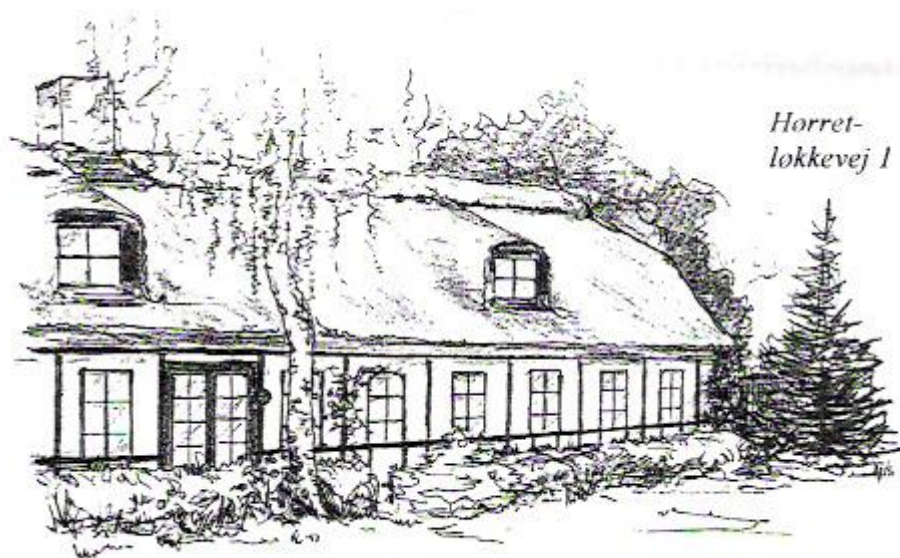
Det gamle Hørretløkken

Jelshøjvej 127 – Hørretløkkevej 1

I 1800-tallet blev der udstykket 12 små husmandsbrug ved Jelshøjvej og Hørretløkkevej. Det skete i et forsøg på at fastholde den nødvendige arbejdskraft på sognets gårde – i en tid hvor begyndende emigration til Amerika og fraflytning til Århus truede med en affolkning af arbejdskraft i sognet. Husmandsbrugene var små – kun med 3-4 tdr. land til hver – så en familie kunne ikke leve af alene at dyrke jorden og holde få husdyr. Det var nødvendigt for husmanden med supplerende arbejde på gårdene.

I dag er alle husmandsbrugene borte – ved bortsalg eller sammenlægning af jord, men de gamle stråtækte ejendomme opført i bindingsværk er blevet tilbage og minder os i dag om de tidligere små husmandsbrug på stedet.

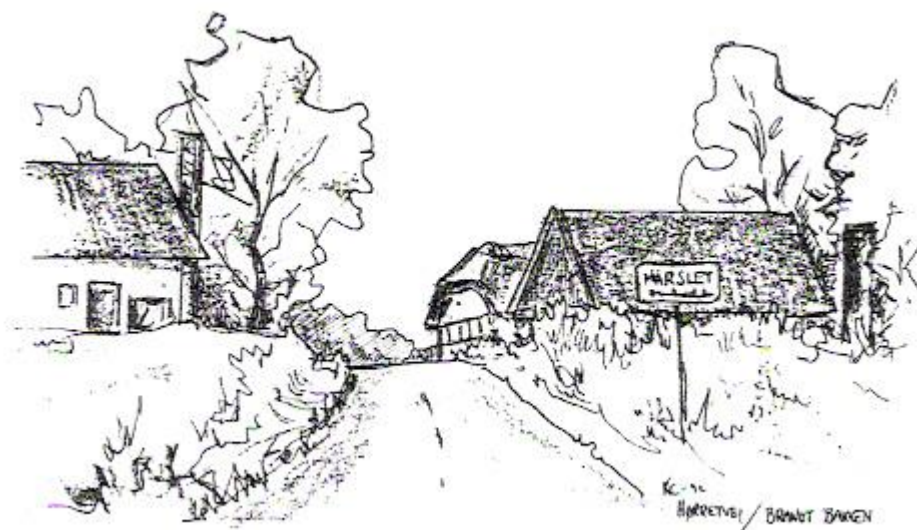

I 1956 købte Asta og Aksel Møller Andersen ejendommen Hørretløkkevej 1 efter i 20 år at have drevet et af statshusmandsbrugene ved Nymarksvej. Det var Aksels sygdom, der var årsag til flytningen. Ejendommen på Hørretløkkevej købte de af en gartner, der havde haft den i 40 år, og med i handelen var også en studeplads på Torvet i Århus. I mere end 7 år stod Asta hver uge på torvet og solgte kyllinger, høns, duer, ænder, æg, bær og blomster – alt af egen avl fra ejendommen. Der hørte en stor have til, hvor der blev høstet mange jordbær, ribs og solbær – alene af solbærbuske var der 40. Da Aksel igen blev rask, kom han til at gå med post, og i 17 år havde han en postrute i Højbjerg.

Grantræet, der på den nederste tegning ses til højre ved enden af huset, endte i 2003 som byens juletræ på pladsen foran kirken – foræret til Mårslet Juletræslaug af husets daværende ejere Ruth og Tage Andersen.

Brandtbakken – Brandts hus

Hørretvej 85

”Brandtbakken” kaldes det vejstykke med bakken på Hørretvej, der danner indkørsel til Mårslet fra Hørret. Bakken har fået sit navn efter Hans Brandt, hvis hus ses til højre på tegningen ovenfor. Bygningen til venstre er Visbjerggård, et af de statshusmandsbrug, der blev udstykket fra Vilhelmsborg i 1921.

Hans Brandt ernærede sig som mælkeemand. Fra Hørret mejeri kørte han mælk til Højbjerg, hvor han betjente mejeriets private kundekreds. Hørret Elite Mejeri, Hørret Byvej 6, var oprettet i 1915 og producerede til at begynde med ost og smør. Omkring 1930 begyndte mejeriet at fremstille konsummælk og havde snart fire mælkevogne

kørende med mælk, fløde, smør og ost til kunderne – og den ene mælkevogn blev kørt af Hans Brandt. – På den nederste tegning ses Hans Brandts stuehus.

Visbjerg udstykningen

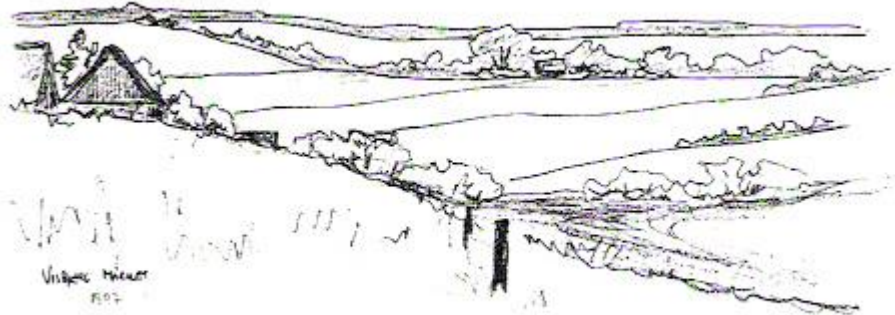
Visbjergvej 30

Et af Mårslets smukkeste områder er Visbjerg. Indtil 1921 hørte Visbjerg til Vilhelmsborgs landbrugsjord – herregårdmarkerne var benævnt ”Visbjerg Kobbøl” og Kirkevejs Kobbøl. Kirkevejen er det gamle navn for Langballevej.

Men i 1921, da baroniet Vilhelmsborg blev ophævet, måtte baronen med Vilhelmsborgs overgang til fri gård bl.a. afgive en tredjedel af gårdens jord til udstykning af statshusmandsbrug. Hele 9 husmandsbrug blev der plads til ved Visbjerg – 4 langs

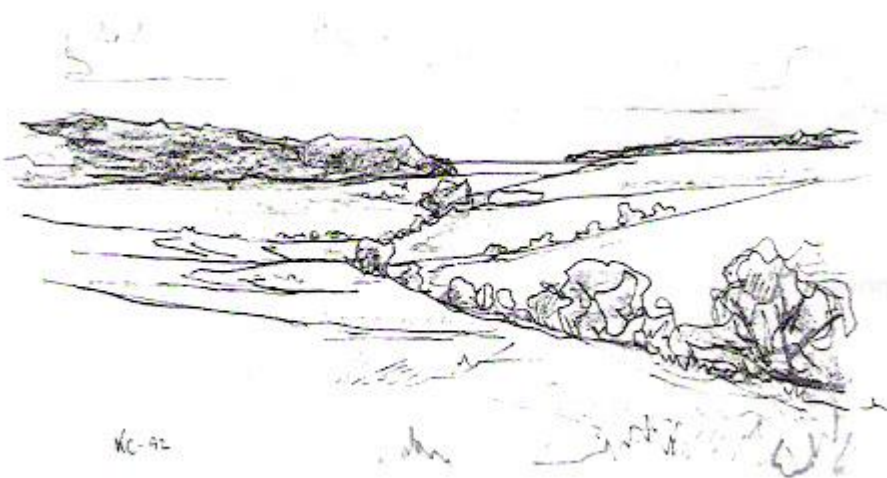
Visbjergvej og 5 langs Langballevej – alle udstykket af en størrelse, så en familie dengang kunne leve af driften.

Men i dag drives der ikke mere landbrug i husmandskolonien – tiden er for længe løbet fra de små landbrug, hvis ejendomme i dag alle er private beboelser. Husmandsstedet ”Højbo”, Visbjergvej 30, hvis gavle ses til venstre på den nederste tegning, blev drevet som landbrug til 1975, da ejendommen blev købt af lærerparret Bente og Svend – Aage Fisker-Sørensen. Den tidligere agerjord blev da delvis tilplantet med juletræer.

Den trægruppe, der på tegningen ses over ”Højbo” for enden af markerne i hele tegningens bredde, er Langballevejens vejtræer. Mellem træerne anes en enkelt af Visbjergudstykningsens ejendomme ved Langballevej.

Ådalen ved Visbjerg

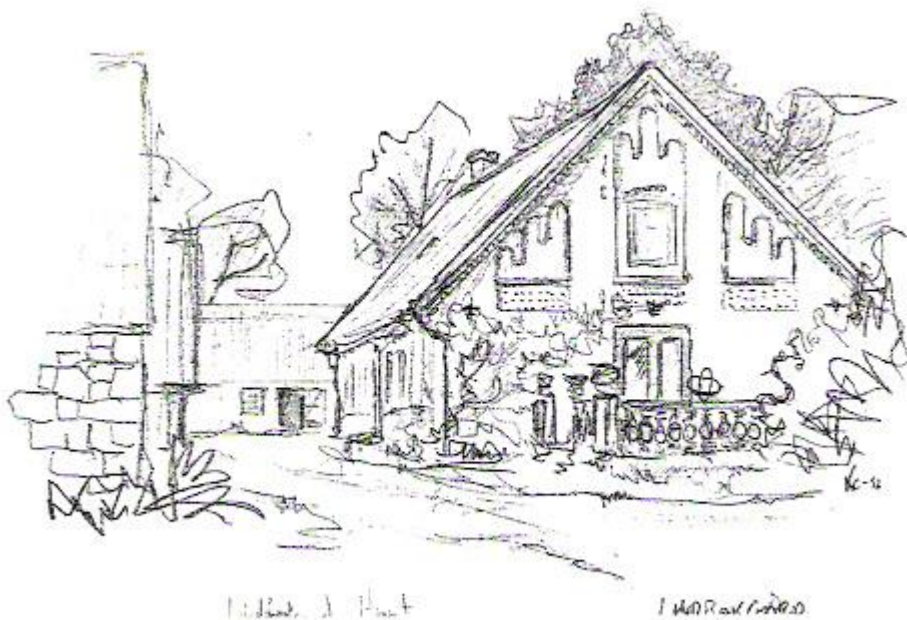
Man kan ikke andet end glæde sig over det smukke syn, der møder øjet, når man fra Hørretvejen på alle årstider skuer ud over ådalen ved Visbjerg. At nyde udsigten fra bussen er bedre end fra bilen, da man sidder højere og har større udsyn samtidig med, at man ikke skal koncentrere sig om trafikken.

Det er istiden for 12000 år siden, der har skabt landskabet. Isranden har stået her, og gentagne isfremstød og tilbagetrækninger har presset bakkerne op ved Hørret og Holme Bjerge og skabt de sydfor liggende dalsystemer, der har ført isens smeltevand gennem bække og åer til udløbet i Kattegat ved Moesgård Strand.

Visbjerg Ådal gennemstrømmes af Kirkebækken, der har sit udspring ved Tranbjerggårdens jord, hvorfra den i et åbent løb fortsætter mod Hørretvej, hvor bækken neden for Brandtbakken i en stenkiste føres under vejen og fortsætter i åbent løb langs det levende hegn ved Visbjerg til Kapelbækken, der får tilløb fra Fiskbækken inde fra Hørret skov. Kapelbækken løber gennem Langballe, under Oddervej og langs Skalbjerghovens dige, indtil den i skoven forenes med Giber å.

Lindbakgård

Hørret Byvej 1

Lindbakgårds stuehus er opført i 1867 i gule sten, og stald og lade er bygget i 1875 dels i kampesten og dels i grundmur. I 50 år fra 1924 til 1974 drev Else og Peter Damgaard

gården, som de overtog efter hans far. Hver kvadratmeter var udnyttet i den gamle gårds ubekvemme landbrugsbygninger.

Peter Damgaard var i mange år sognerådsformand i Mårslet Sogneråd, som han var med i, indtil Mårslet Sogn ved kommunalreformen i 1970 blev sluttet sammen med Århus. Han var desuden formand for Sognerådsforeningerne, i tilsynet for Sparekassen SDS, formand for Foderstofforeningen Kildevang og i De Forenede Mejeriers bestyrelse. For sit store virke blev han udnævnt til Ridder af Dannebrog.

I 1974 flyttede Else og Peter Damgaard til deres nybyggede aftægtsbolig Hørretvej 99. Her døde Peter Damgaard i 1979, og Else Damgaard solgte da Lindbakgård til sin sønnesøn Anders Damgaard Andersen, der fortsat ejer gården.

Hørret Forsamlingshus

Hørret Byvej 9

Da bønderne i Hørret i 1920'erne gerne ville have et forsamlingshus i landsbyen, kneb det med at finde en egnet grund til opførelse af huset – ingen af bønderne ønskede at afgive jord til formålet. Man drænedes da byens gamle gadekær, fyldte jord i hullet og byggede i 1923 "Hørret og Omegns Forsamlingshus" ovenpå det tidligere gadekær. Huset kostede dengang 5.800 kr. at bygge, og pengene blev skaffet ved at beboerne tegnede aktier i huset. I 1928 blev der bygget en beboelse til huset, så der kunne være et værtspar ved Forsamlingshuset.

Her i forsamlingshuset mødtes så Hørretbeboerne til fester, til baller og til foredragsaftener. Skolen i Hørret brugte i mange år salen til gymnastiksal, og under besættelsen blev forsamlingshuset en kort tid i 1943 anvendt til indkvartering af tyske soldater.

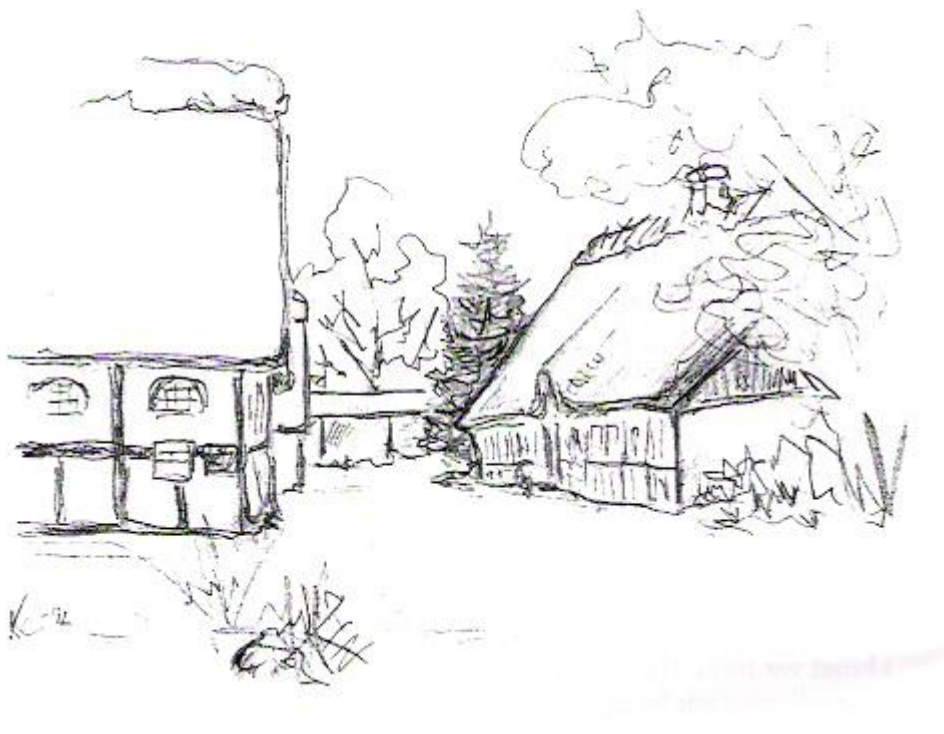

I 1948 lejede Ulla og Hans Loft sig ind i boligen, og i 1952 købte de forsamlingshuset, som de i 1960 byggede om til beboelse – festernes tid i huset var forbi. Nuværende ejere Lisbeth og Claus Mikkelsen købte og moderniserede huset i 1998, og ingen, der ikke lige ved det, kan i dag se, at huset har været forsamlingshus og bygget i landsbyens gadekær.

Overgård

Højballevej 11

Overgård i Hørret var med sine 43 tdr. Land en gammel slægtsgård. Jakob Andreas Jensen var den sidste bonde på gården, som hans tipoldefar havde i 1775. Oldefaderen overtog gården i fæste fra Vilhelmsborg, og bedstefaderen frikøbte i 1851 gården fra baroniet til fri ejendom. Jakob Jensen overtog Overgård i 1940 og drev den til sin død i 1961. Overgård var den bedste gård i Hørret – alt var solidt og velholdt. Besætningen var tre heste, 16 køer, 16 ungkreaturer og 14-15 svin. Dertil var Overgård fodervært for Hørrets bytyr.

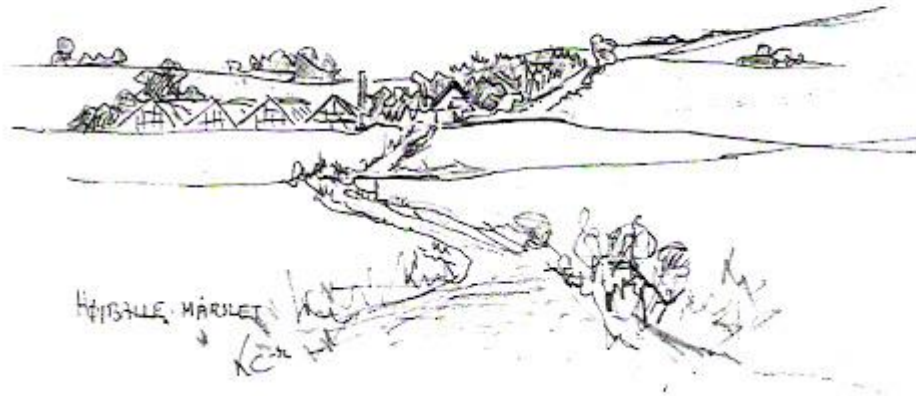
I 1963 blev gården solgt til møbelfabrikant Holger og Margit Christiansen, der indrettede møbelgård i Overgårds bygninger og solgte gårdens jord til Tranbjerggården, så der i dag kun hører 14.000 m² jord til gården. I 1983 blev Overgård solgt til familien Rosenlund, der byggede møbelafdelingen om til bolig. Det smukke stuehus i bindingsværk med stråtag beboes af Pia og Flemming Rosenlund.

Gårde og huse i Hørret står omtrent som i bondesamfundets tid – i dag bor der byboere i bygningerne, og der drives ikke mere landbrug i landsbyen. Der er i Hørret ikke sket udstykninger fra gårdene ligesom i Mårslet – Hørret er stadig sig selv og vil vedblive med at være det – en idyllisk perle, hvor bylivet blomstrer i landlige omgivelser.

Gartneriet i Højballe

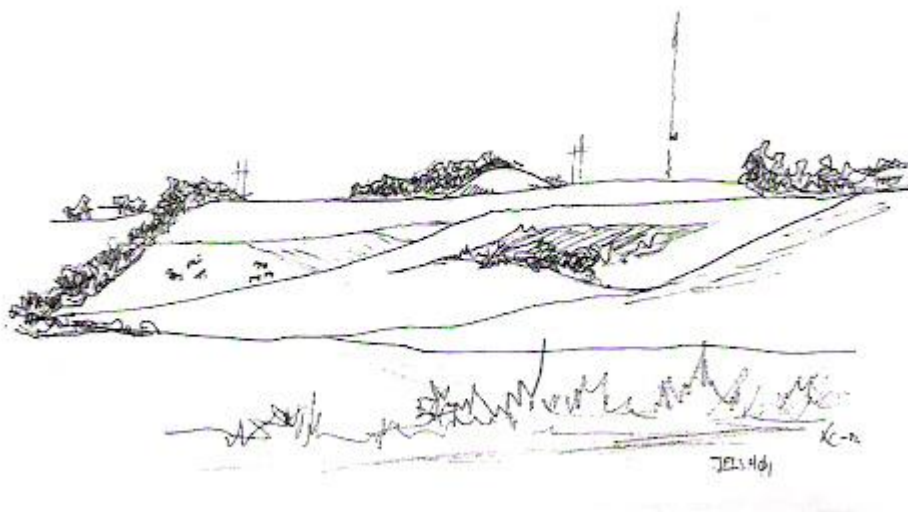
Jelshøjvej 108

Ved udskiftningen af landbrugsjorden i 1785 blev Højballe, der hidtil havde hørt under Hørretløggen, udskilt fra Hørret og udmatrikuleret særskilt som en gård på 57 tdr. Land og ét større og 4 mindre husmandsbrug. Gården findes stadig – det er Højballegård, der i dag ejes af Claus Jensen.

Gartner Vagn Christensen købte i 1944 en af husmandslodderne på 9 tdr. Land i Højballe og startede her sit gartneri, som sønnen Lars Kristensen senere har overtaget. Det velholdte stuehus fra 1910 og de mange store drivhuse fyldt med farverige blomster er et smukt syn, når man fra Mårslet ad Jelshøjvej nærmer sig Højballe.

Jelshøj

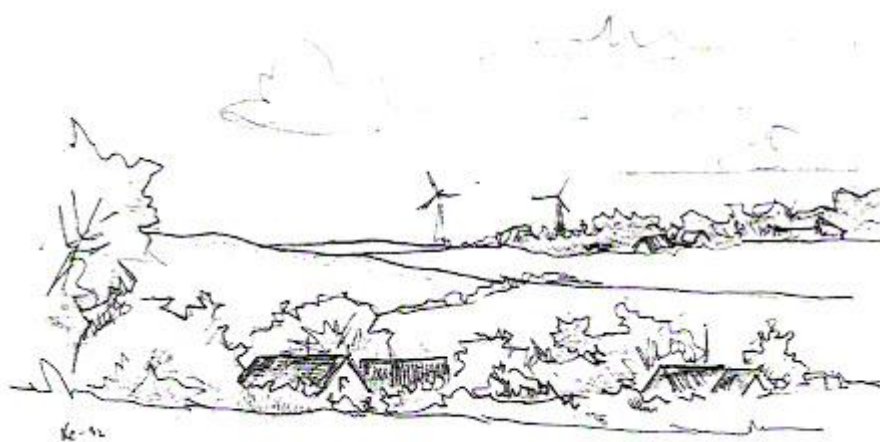
Langs Mårslet sogns nordgrænse ligger Holme Bjerge med bronzealderhøjen Jelshøj, der med sine 128 meter er Århusegnens højeste punkt. Landskabet omkring Jelshøj er randmorænebakker skabt af isen i sidste istids slutning for 12000 år siden.

Bronzealderhøjen Jelshøj, der har været fredet siden 1873, er en gravhøj skabt af bronzealderfolket for ca 3000 år siden. Gravhøjen er aldrig blevet udgravet, så vi ved ikke, hvad den rummer. Ud over Jelshøj findes i dag i området også gravhøjen Tulshøj på 115 meter – det er de eneste bevarede af de 20 gravhøje, som bronzealderfolket rejste langs Jelshøjvej. Alle de øvrige gravhøje er blevet overpløjet, men kan stadig anes i landskabet.

Bronzealderfolket ønskede ikke at blive glemt. Derfor skulle deres gravhøje synes i landskabet, højt oppe på en bakke ved en vej – altid et sted, hvor der færdedes folk.

Udsynet fra Jelshøj er storslået. I klart vejr er der vid udsigt langt ind over landet, over Mårslet sogn, over Århusbugten og videre til Mols Bjerge i nord og Samsø i syd.

Storhøj set fra Hørret

Storhøjområdet historie begyndte omkring 1960. Da udarbejdedes der en kloakplan og et skitseprojekt over syv huse, der skulle ligge i frugtplantagen ved Hørretvej – det, der i dag udgør Æblehegnet. Samtidig købte en ejendomsmægler 10 tdr. Land landbrugsjord fra en gård i Hørret, og på disse arealer skød Storhøjbebyggelsen op fra midten af 1960erne.

I 1964 oprettedes Storhøj Grundejerforening, hvis formål var at tage sig af de fælles opgaver i forbindelse med kloakering og vandtilførsel til området. I 1972 fulgte stiftelsen af Storhøj Beboerforening, der modsat grundejerforeningens praktiske gøremål skulle tage sig af alt det andet. Beboerforeningen har siden blandt andet udvirket, at stier i Hørret skov blev istandsat, at der skete en forbedring af området busforbindelser og at der blev etableret en cykelsti til Mårslet. Beboerforeningen var også aktiv ved etablering af ”Borgerhuset” i Mårslet i 1975 og i oprettelsen af Mårslet Fællesråd.

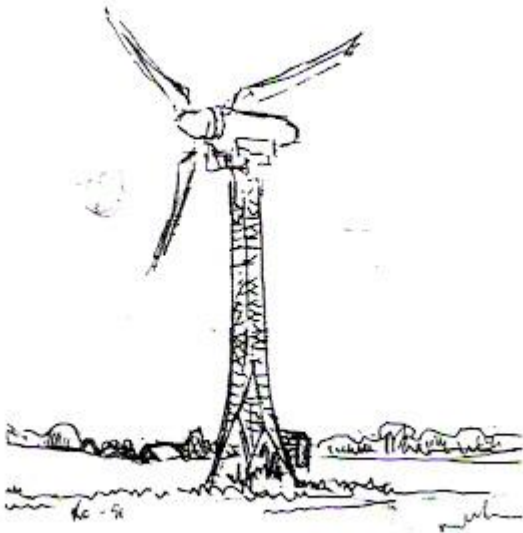
I 1972 blev der købt et større areal vest for bebyggelsen, hvor der blev lavet boldbaner, bålplads, legeplads og gangstier. – Bebyggelsen på Storhøj blev ikke kun en samling huse, det blev et praktisk fællesskab. Med en beliggenhed kun 9 km fra Århus centrum, tæt nabo til natur og skov, bakker og fredede områder er Storhøj kvarteret et attraktivt sted at bo.

Den første af ovenstående tegninger viser Storhøjområdet set fra Hørret, og på den anden ses bebyggelsen fra Hørretvej.

Vindmøllerne på Storhøj

I 1982 stiftedes ”Storhøj Vindmøllelaug”. Året forinden var der på beboerforeningens generalforsamling nedsat et udvalg, der skulle undersøge, om der var grobund for etablering af vindkraft. I en rapport til beboerforeningens generalforsamling i 1981 var udvalgets konklusion, at opstilling af en vindmølle på Storhøj ville være en sund investering. At opstille og drive en vindmølle lå imidlertid uden for beboerforeningens vedtægter – og derfor stiftedes vindmøllelauget.

29 beboere var med ved det stiftende møde. En hurtig udregning viste, at elforbruget hos de interesserede var større, end én mølle kunne producere, hvorfor man snart bestemte sig for at opstille to vindmøller, der skulle placeres på Urnebjerggårds marker.

Sendrægtighed i det offentlige bureaukrati bevirkede, at vindmøllelavugets først modtog byggetilladelse til møllerne i slutningen af 1982. De to bestilte Vestas-møller blev opstillet, og i marts 1983 begyndte møllevingerne at svinge. Siden har de to møller på Storhøj produceret el til de ved indvielsen 36 interessenter i møllelauget.

Stenege

Hørretvej 156

Gården Stenege ved Hørret skov benævnes tidligt som Vilhelmsborgs enkesæde. Når en lensbaron døde, måtte enken forlade herregården for at give plads til en ny baron i arverækken. Det er dog tvivlsomt, om Stenege nogensinde har været beboet af en baronenke – stedet har nok været for småt.

I det meste af 1800-tallet var Stenege beboet af baron Frederik Gyldenkrone – kaldet Fritz – og bror til lensbaron Ove Gyldenkrone på Vilhelmsborg. I 1858 købte Fritz Stenege tilligemed en skovlod i Hørret skov, og det var Fritz, der i 1870 lod Steneges nuværende bygninger opføre. De to udlænger, er opført af kløvede granitsten, og i cementfugerne er der som dekoration indpresset sorte hornblendesten – nøjagtig som på den 15 år tidligere opførte avlsgård på Vilhelmsborg – Efter baron Fritz` død købte lensbaronen på Vilhelmsborg i 1898 Stenege tilbage til baroniet.

Da godsejer Lars Hviid i 1923 købte Vilhelmsborg, fulgte Stenege med i købet, men i 1926 solgte han enkesædet til konsul Sardemann. Landsretssagfører Kier var i mange år ejer af gården, og da den efter hans død blev solgt, blev det gamle og medtagne svinehus fjernet, så der skabtes et frit udsyn fra vejen til de smukke bygninger.

Vilhelmsborgs hovedbygning

Vilhelmsborg Allé 1

Bygningen på tegningen er baroniet Vilhelmsborgs hovedbygning opført i to etager i 1843 af lensbaron Ove Gyldenkrone. Tredjeetagen midtfor med trekantgavlen er senere bygget til af sønnen Carl Gyldenkrone. I 1923 efter baroniets ophævelse to år tidligere blev gården solgt til godsejer Lars Hviid, hvis søn Knud Hviid i 1973 solgte Vilhelmsborg til Århus Kommune.

I 1998/99 blev hovedbygningen renoveret og bruges i dag som konference- og kursuscenter for Århus Kommune og Det Nationale Hestesportscenter. Hele førstesalen er udlejet til hestesportsforeningen "Dansk Varmblod".

Indenfor hoveddøren findes den ovale hall. Bag stueetagens vinduer til venstre var der i barontiden dagligstue og herreværelse – og til højre lå køkkenregionerne. I stueetagens nordside var der bibliotek, en stor havestue med de franske døre ud mod parken samt en spisestue.

På førstesalen var der mod syd baronens og baronessens soveværelser, 2 børneværelser og et barnepigeværelse samt toilet og bad. Mod nord lå først et lakajværelse, så gæsterummet Kongeværelset, den blå stue og bryllupsværelset.

På tredjeetagen var der indtil renoveringen indrettet 6 pigeværelser. Nu er skillerummene væk, og i stedet er der i ét stort og lyst rum indrettet en moderne konferencesal med borde og stole til 60 personer.